

Четвертий етап (1950-ті рр. — 1990) — розвиток міжнародно-правових стандартів тимчасового ввезення щодо окремих видів товарів. В цей період, завдяки діяльності в рамках ГАТТ, ООН та Всесвітньої митної організації, створюється міжнародна система гарантій, запроваджуються відповідні документи Карнети ATA та CPD, розширюється перелік товарів та підстав тимчасового ввезення.

П'ятий етап (з 1990 р.) — консолідація міжнародно-правового регулювання тимчасового ввезення, пов'язаний із підписанням Стамбульської конвенції щодо тимчасового ввезення, яка повністю замінила дев'ять попередніх та внесла зміни до деяких положень ще трьох інших конвенцій.

КАЛАКАЙЛО Р. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри морського та митного права

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ В МИТНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

В українському законодавстві, у достатній кількості кодифікованих актів, доволі часто законодавець оперує дефініцією «процесуальні дії». Це стосується Кримінального процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Митного кодексу України (далі — МК України) тощо. Але ні в жодному законодавчому акті це поняття не розкрито. І лише в МК України законодавець окрему главу присвячує процесуальним діям у справі про порушення митних правил і порядку їх проведення. Саме тому основний акцент в цій публікації направлений на аналіз митного законодавства.

В МК України 1991 р. термін «процесуальні дії» взагалі не використовувався. Однак, в Положенні про провадження в справах про порушення митних правил (наказ ДМК України від 04.11.1992 р. № 205, який втратив чинність) цей термін вже застосовується. Наприклад, відповідно до п. 1.5 цього Положення однією із стадій митного розслідування є «...провадження митно-процесуальних дій по виявленню факту та обставин правопорушення, особи правопорушника, збиранню та перевірці доказів». Крім того, в Положенні неодноразово підкреслюється, що «...всі процесуальні дії, передбачені МК України». Аналіз глави 2 МК України 1991 р. «Провадження у справах про порушення митних правил» дозволяє віднести до процесуальних дій наступні дії: складення протоколу про порушення митних правил; опитування осіб у справі про

порушення митних правил; адміністративне затримання; витребування документів, необхідних для розгляду справи про порушення митних правил; проведення митного обстеження; вилучення предметів та документів; пред'явлення документів та предметів для впізнання; експертиза; проведення перевірки окремих сторін діяльності підприємств.

В МК України 2002 р. спостерігається вже зовсім інший підхід законодавця. Окрема глава 60 присвячена процесуальним діям у справі про порушення митних правил та порядку їх проведення. В цьому кодексі вже визначена мета проведення процесуальних дій — отримання доказів, необхідних для правильного вирішення справи і дається виключний перелік цих дій: складання протоколу про порушення митних правил; витребування документів, необхідних для провадження у справі про порушення митних правил; вилучення товарів, транспортних засобів і документів; митне обстеження; пред'явлення товарів, транспортних засобів та документів для впізнання; призначення експертизи; взяття проб та зразків для проведення дослідження (аналізу, експертизи).

В МК України 2012 р. лише з деякими змінами відтворені норми попереднього МК України, які присвячені процесуальним діям у справах про порушення митних правил. Згідно МК України 2012 р. до процесуальних дій була додана ще одна — опитування осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідків, інших осіб.

Не слід забувати, що порушення митних правил є адміністративним правопорушенням і відповідно до ст. 487 МК України провадження у справах про порушення митних правил здійснюється відповідно до норм МК України, а в частині що не регулюється ним, — відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення. Тому необхідно звернути увагу на Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі — КУпАП), в якому цей термін використовується лише в одній статті, присвяченій порядку розгляду справи Верховним Судом України (ст. 297—8 КУпАП). Слід зазначити, що розділ IV КУпАП був доповнений главою 24—1, в якій і міститься ця стаття, Законом України від 24 травня 2012 р. Таким чином, до цього Закону в КУпАПі взагалі цей термін не використовувався. Тим не менш, аналіз ст. 297—8 КУпАП дозволяє дійти до висновку, що законодавець до процесуальних дій відносить всі заходи, які пов'язані з порядком розгляду справи про адміністративне правопорушення, а саме: оголошення складу колегіального органу або представлення посадової особи, яка розглядає справу про адміністративне правопорушення; оголошення справи, яка підлягає розгляду та особи, яка притягається до відповідальності; роз'яснення особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права і обов'язки; оголошення протоколу про адміністративне правопорушення; заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи; дослідження доказів; вирішення клопотань; у разі участі прокурора заслуховується його висновок.

Крім того, в КУпАП є глава 20, яка присвячена заходам забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення і до яких віднесені адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, тимчасове затримання транспортного засобу тощо. Як бачимо, законодавець такі заходи відносить до забезпечувальних, хоча такі дії є також і процесуальними.

Як вже зазначалось, в Кодексі адміністративного судочинства України (далі — КАС України) поняття «процесуальні дії» також розповсюджене. Відповідно до ст. 45 КАС України окремі процесуальні дії можуть бути вчинені поза залом судового засідання або під час виконання судового доручення секретарем судового засідання, про що складається протокол. Крім того, згідно ст. 268 КАС України заходами процесуального примусу є процесуальні дії, що застосовуються судом до осіб, які порушують встановлені у суді правила або протиправно перешкоджають здійсненню адміністративного судочинства і до яких віднесені: попередження; видалення із залу судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; привід.

Підсумовуючи відмітимо, що процесуальні дії у справах про порушення митних правил застосовуються не тільки на первинній стадії — стадії митного розслідування, але і на інших стадіях провадження. Звісно, що і мета проведення цих процесуальних дій на різних стадіях також різна. Наприклад, метою проведення процесуальних дій у справах про порушення митних правил (митного розслідування) є отримання доказів, необхідних для правильного вирішення цієї справи. Мета процесуальних дій стадії розгляду справи вже інша і в залежності від конкретної процесуальної дії досягається мета: забезпечення законності та рівності усіх учасників процесу перед законом (сповіщення осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце розгляду справи, витребування додаткових матеріалів, розгляд клопотання, роз'яснення особам, які беруть участь у розгляді справи, їх прав і обов'язків тощо); забезпечення судочинства (попередження; видалення із залу судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; привід).